

ECONOMIA

I pëiapësc te internet

„Phishing“ se tlama la tecnica, olache porsones malintenzionades mëna fora e-mails ai utënc dla rëi internet, y proa insciö da abiné sües informaziuns personales, por i trapolè

de Hubert Sottara
ofize EDV/IT dla Cassa
Raiffeisen Val Badia

Tles ultimes edemes él indò stè na ona de e-mails “phishing” che à impli ite les misciuns e-mail di navigadus dla rëi internet. Te chëstes e-mails i vëgnel por ejëmpl damanè al destinatari de se loghè ite sön sic de banches, sic de comerz online o de istituziuns, por verifiche dac personai o esegui operaziuns por aumentè la sigurté.

Çi ô pa pordert di la parora “phishing” tl ciamp dla informatica?

La parora “phishing” é gnüda adorada por le pröm iade dal 1996, ara vëgn dal ingleje y sce an fej la traduziun ala lëtra, ôra di “pié pësc”; y le pësc é te chësc cajo avisa la porsona che é tuta de mira da piraç informatics y malintenzionà de vigni sort, che à sciöche travert chël da rovè pro sües informaziuns personales o pro informaziuns riservades.

La tecnica adorada por rovè pro les informaziuns dejdrades é chëra dla injigneria sozuala. Tl monn dla sigurté informatica é la injigneria sozuala intenüda sciöche le stüde dl comportamënt de na porsona por rovè a sües informaziuns.

Cò funzionëia pa na agresciun de phishing?

L’utënt malintenzionè (phisher) mëna na e-mail a un o deplü utënc; chisc messaji i somëia, sides tl contegnü co incè tla grafica, ales e-mails de istituziuns, de na banca, de n sit de comerz eletronic o n sit de lizites online, che é tla maiü pert di caji incè conosciüda al destinatari dla mail.

La e-mail contegn feter tres n avis che reverda situaziuns particulares o problems relatifs a so cunt corënt, account o a n sorvisc.

La e-mail inviëia l’utënt da cliché sön n liam che é tla mail, por sistemé atira la problem.

Le liam che an ciafa te chësta mail ne porta nia al sit che an mina de ciafè, mo a na copia, che ti somëia avisa te döt y por döt, dl sit ofizial costruì aposta dal malintenzionè, olache al vëgn damanè de inseri informaziuns personales sciöche por ejëmpl l’inom dl utënt y codesc d’azes por podëi spo verifiche les credenziales dl utënt instès.

Le “phisher” adora chëstes informaziuns por cumprè de vigni sort sön internet, por spostè somes de scioldi o incè ma sciöche punt por d’atres operaziuns.

Cai é pa i traverc de n “phisher”?

Le travert prinzipal é i scioldi y tres plü gonot incè chël de surantó l’identité digitala dla vitima.

Cò pòn pa se defëne?

Por se defëne da n’ataca de “phishing” él deplü poscibilitès y consëis che an po tó ca.

Dantadöt nia menè por e-mail o inseri sön sic internet nia sigüsc o conosciüs dac personai sciöche codesc utënt, codesc d’azes, numeri de cunt corënt o numeri dla cherta de credit;

tignì i programs dl computer ajornà, suradöt i programs por navighé (sciöche Firefox, Safari, Opera, Internet Explorer) y i programs por les e-mails (sciöche Thunderbird, Outlook Express);

ester sospetusc y mëte dër averda canche an ciafa e-mails che se damana dac personai o é scrites cun n lingaz nia nèt. Eventualmënter contatè tres telefonn l’istituziun, la banca o la firma che pè se damanè chëstes informaziuns;

internet é incè to amich, cun l’aiüt de motors de chirida sciöche Google él meso de ciafè fora sce ara se trata de na ingianada;

al esist incè programs informatics che dëida reconësce liams falc y insciö vëra da se stravardè dai prighi dl “phishing”.

Aldédaincò é püch plü co le 92% de chësta sort de trapolada online a dann de sorvisc finanziars sciöche banches, comerz eletronic y lizites online, le 3% a dann de firmes dl setur internet (Internet Services Provider) y i atri 5% a dann de istituziuns publiches y governatives. Les statistiches nes dij incè che la tendënza te chësc ciamp é dër dassënn tl crësce, respet al ann passè pòn odëi n aumënt dl 500% de sic cherià aposta por arobè dac de utënc. Chësc gran svilup de sic é da splighè cun n ater dat. N sit metü online por chisc fins, resta tla rëi na media de nia plü co 4 dis, porchël nen vëgnel metü online dër tröc te n tēmp dër cört. Incè la cualité dles e-mails “phishing” crësc dassënn.

Cun la difujiun de tecnologies nöies sciöche le “Voice Over IP” vëgnel a löm formes nöies de “phishing” che à ciafè l’inom de “vishing”, olache i malintenzionà se mēt en contat telefonan ala vitima tres le sistem VoIP por rovè pro les informaziuns dejdrades. Chësta sort de ingianada sarà ciàmò plü da mëte averda, deache le meso de comunicaziun é plü conosciü, plü adorè y le raport danter utënt y “visher” é plü dirèt.

Por döt çi che reverda le monn dla sigurté informatica él da tigni bun a mënt che i produc che an ciafa po ester de gran aiüt, mo dantadöt él l’utënt instès che mëss se fà pinsiers sön çi che al fej te internet y sö le computer instès. La sigurté informatica ne n’è nia n produt, mo n prozes. Te chësc prozes él la porsona, l’anuzadü cun so ée, l’elemënt plü important.